

Dienst Kerstavond 24 december 2020 Pelgrimskerk
gelezen: Jesaja 9:1-6, Titus 2: 11-14, Lucas 2: 1-20
liederen: lied 444, 498, 479, 468
voorganger: Nelly Versteeg

Lieve mensen van God, gemeente van Jezus Christus,

U kent de uitdrukking wel: zonder mitsen en maren; zonder voorwaarden, zonder zeuren of morren, zonder tegenspraak. Vanavond wil ik het hebben over de mitsen en maren die hoofdrolspelers, karakters, in de geboorteverhalen over Jezus naar voren brengen. Hoe vaak hebben we ook zelf een 'maar' in wat er op ons af komt? Hoe vaak zien we obstakels, hebben we bezwaren? Of ziet en hoort u vooral het 'maar' van een ander en gaat u voorbij aan het 'maar' in uw eigen leven?

Laten we beginnen met *Zacharias*. Zacharias is priester in de tempel in Jeruzalem. Er zijn heel veel priesters, onderverdeeld in 24 afdelingen. Elke afdeling is slechts twee weken per jaar aan de beurt om de priesterdienst te vervullen in de tempel. Het was gebruikelijk om te loten wie het reukoffer opdraagt in het Heilige der heiligen. Het lot valt op Zacharias. In het heiligdom ontmoet hij Gabriël, de engel van de Heer, die hem aankondigt dat Zacharias een zoon zal ontvangen die hij Johannes moet noemen. Hij zal het volk gereedmaken voor de Heer. De manier waarop Lucas het verhaal vertelt herinnert aan het verhaal van Abraham en aan het verhaal van Elkana, twee oude mannen uit het eerste testament die overeenkomstig Gods belofte een zoon krijgen: Isaac en Samuel. Het blijkt dat Zacharias een groot 'maar' heeft: 'Maar ik ben te oud'. (Luc.1, 18: Ik ben immers al een oude man en ook mijn vrouw is al op leeftijd.)

En neem *Jozef*. Zoals in Lucas' verhaal een engel verschijnt aan Zacharias, verschijnt in Mattheus' verhaal een engel aan Jozef. Jozef weet dat hij afstamt van David en hij kent de verwachting dat de beloofde messias een afstammeling van koning David zal zijn. Hij weet ook dat Maria, zijn verloofde, die nog niet bij hem woont, zwanger is - zonder zijn toedoen zwanger van de heilige Geest. Wie gelooft dat? Voor Jozef zelf is dit al moeilijk te geloven, laat staan voor de omgeving. Er zal geroddeld worden in het dorp, in de winkels, op de werkvloer. Niet alleen Maria, maar ook Jozef zal het mikpunt zijn van spot. Jozef is een vriendelijk en goed mens ('rechtschapen', Matt. 1:19). Hij wordt niet boos of vernedert Maria niet. Wie van ons zou zo genereus zijn als hij? Maar Jozef is niettemin een man met een groot 'maar'. Maar wat zullen de mensen zeggen? Jozef wil afstand van haar doen uit angst voor wat de mensen zullen zeggen (Matt.1,19: Haar man Jozef, die een rechtschapen mens was, wilde haar niet in opspraak brengen en dacht erover haar in het geheim te verstoten.)

Het derde karakter, dat niet verschijnt in het bijbelverhaal maar dat wel voorkomt in elk kerstspel dat sindsdien opgevoerd wordt, is *de herbergier*. Lucas wijdt er een kort zinnetje aan. 'Ze [...] legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad.' (Lucas 2, 7) Uit dat ene zinnetje zijn chagrijnige herbergiers, een verzameling boerderijdieren, bedden met stro en een stal eromheen gecreëerd. In de herbergier, fictief of niet, komen we iemand tegen die zo bezig is met de zorgen van zijn wereld dat er geen plaats is voor Jezus. Een persoon met een groot maar: 'Maar ik heb het te druk'.

Tenslotte zijn er de *wijzen*. Het zijn magiërs, sterrenkundigen. Ze hebben in de sterren gelezen dat er in Palestina iets heel bijzonders is gebeurd. Ze hebben een speciale ster ontdekt, een ster die de geboorte van een nieuwe koning aankondigt, een koning wiens invloed niet alleen op aarde maar ook in de hemel van belang is. Ze reizen ver weg, met geschenken. Ze gaan ervan uit dat de koning van de Joden in Jeruzalem geboren moet worden. Dit zijn zeer slimme, zeer moedige en zeer geduldige mannen. Maar ze hebben een grote maar: 'Maar de Zoon van God kan niet geboren worden buiten het koninklijk paleis, in een kleine onbeduidende stad'.

We hebben hier 4 karakters uit het kerstverhaal: 4 karakters die elk een groot 'maar' hebben: maar ik ben te oud, maar wat zullen de mensen zeggen, maar ik heb het te druk, maar dit is niet de God die ik verwacht had.

Er zijn andere karakters die de dingen op een andere manier zien. *Elizabet* is zo iemand. Elizabet is de vrouw van Zacharias. Haar hoop op een kind is vervlogen. In plaats te zeggen: 'Maar ik ben te oud', zegt ze: 'De Heer heeft zich mijn lot aangetrokken. Hij heeft dit voor mij gedaan opdat de mensen me niet langer verachten.' (Luc.1, 25)

Een ander karakter is *Maria*. Het moet een beangstigende ervaring voor haar zijn geweest. Als een jong meisje in Gods plan worden betrokken, terwijl je het onbegrip in je gemeenschap onder ogen moet zijn. Maria had allerlei mitsen en maren kunnen hebben: 'Maar ik ben te jong', Maar ik ben te bang', Maar waarom ik? We kunnen het haar niet kwalijk nemen dat ze tegen Gabriël zegt: 'Maar ik slaap nog niet met een man, hoe kan ik dan zwanger worden?' Ze zet echter al haar reserves aan de kant als ze antwoordt: 'Ik wil God dienen. Laat er met mij gebeuren wat u gezegd hebt.' (Luc.1, 38)

Tenslotte zijn er de *herders*. Van alle karakters in de kerstverhalen hebben zij misschien wel de meeste reden voor mitsen en maren. Het leven van een herder was hard. Niet alleen brachten ze het grootste deel van hun leven door ver van het gemak en het gezelschap van thuis. Ze konden zich ook niet houden aan de godsdienstige verplichtingen, de rituelen en de voedselvoorschriften van de Joodse wet, zodat ze als onrein beschouwd werden en zodoende buiten Gods genade vielen. Van alle karakters komen zij helemaal niet met mitsen en maren. Ze zeggen niet: 'Maar we zijn slechts herders' of: 'Maar niemand zal ons geloven'. Ze zeggen alleen maar: 'Laten we gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is.' (Luc.2, 15) Ze brengen hun levensonderhoud in gevaar door hun schapen in het veld te laten staan en trekken zich niets aan van hun slechte reputatie. Ze vertellen aan de hele gemeenschap wat ze hebben gehoord en gezien. In plaats van mitsen en maren reageren de herders door eenvoudig God te loven en te prijzen.

Het is Kerst 2020, midden in een ontregelende pandemie die nog niet is afgelopen. We laten de bekende kerstverhalen op ons in werken, ontdaan van nostalgie en sentimentaliteit, en zien we dan hoe ontregelend deze verhalen zijn?

Hoe zit het met ons 'maar'? Welke sluimerende angst of onzekerheid, welke verwachtingen staan er voor u op het spel? Maar ik ben te oud, maar wat zullen de mensen zeggen, maar ik heb het te druk, maar dit is niet waar ik God verwachtte? Of popelt u - net als de herders om te reageren op de nieuwe dingen die God in petto heeft?

Het hart van Kerstmis is het woord, de naam, Emmanuel, God met ons. Het goede nieuws van het kerstverhaal is dat God een manier vindt om met ons te zijn, ondanks onze bezwaren, ondanks onze mitsen en maren. God vindt een manier om met Zacharias te zijn door hem een vrouw te geven die niet ophoudt te hopen dat God zich haar lot aantrekt. God vindt een manier om met Jozef te zijn door met hem te spreken in een droom. God vindt een manier om met de herbergier te zijn door een voederbak waar Maria haar zoon in kan leggen. God vindt een manier om met de wijzen te zijn door de hogepriesters en schriftgeleerden die uit de profetische boeken weten waar de messias geboren zou worden.

En zo vindt God ook een manier om met ons te zijn, of we nu zeggen 'Maar...maar...maar' of niet. En dat is omdat God, als het erom gaat met ons te zijn, geen 'maar' heeft en ook onze mitsen en maren voor lief neemt, ja zelfs uit de weg ruimt.

Gezegend Kerstfeest!